

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem ve věci

žalobce: **Mgr. A. H.**
bytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 12. 2022, č. j. MPSV-2022/228821-922, sp.
zn. SZ/MPSV-2022/220522-922,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 20. 12. 2022, č. j. MPSV-2022/228821-922, sp. zn. SZ/MPSV-2022/220522-922 se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalobci se nepřiznává náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci;

1. Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Olomouci (dále jen „úřad práce“) rozhodnutím ze dne 31. 10. 2022, č. j. 250011/22/PV, žalobci odejmul ode dne 1. 1. 2021 příspěvek na bydlení dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“), jelikož nárok na dávku dne 31. 12. 2020 zanikl z důvodu, že žalobce do dne 31. 3. 2021 nesdělil úřadu práce výši příjmů a nákladů na bydlení rozhodnou pro trvání nároku na dávku. Odvolání žalobce proti rozhodnutí úřadu práce žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

II. Obsah žaloby

2. Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce včasnou žalobu. Uvedl, že dne 14. 9. 2022 mu byl přiznán příspěvek na bydlení od 1. 7. 2020 do 30. 6. 2021. Dne 16. 9. 2022 mu tentýž úřad příspěvek na bydlení od 1. 1. 2021 do 30. 6. 2021 opět odebral. S odebráním příspěvku na bydlení, a tedy i s napadeným rozhodnutím, žalobce nesouhlasí. V rozporu s tvrzením žalovaného potřebné doklady doložil. Přinesl je osobně na úřad práce. Vzhledem k tehdejší pandemické situaci byl provoz úřadu omezen a dokumenty se předávaly na vrátnici. Z toho důvodu nemohou správní orgány s jistotou tvrdit, že předané dokumenty byly řádně zaevidovány. Úřad práce podle žalobce pochybil, když během pandemie nezabezpečil bezchybné fungování přebírání dokumentů od občanů.
3. Úřad práce pochybil, když žalobce před odejmutím dávky nevyzval k doložení výše příjmů a nákladů na bydlení rozhodné pro trvání nároku na dávku. Výzva k doložení potřebných skutečností je přitom běžnou praxí úřadu práce i soudů. Žalobce proto navrhuje, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

4. Žalovaný nejprve zrekapituloval průběh správního řízení. Žadatelé byli pro posouzení nároku a výše dávky na období po dni 1. 1. 2021 povinni doložit výši příjmů a nákladů na bydlení za rozhodné období, tedy 4. čtvrtletí roku 2020. Tyto skutečnosti do 31. 3. 2021 doloženy nebyly. Z tohoto důvodu úřad práce oznámením ze dne 16. 9. 2022 rozhodl o zániku nároku na dávku příspěvek na bydlení od měsíce ledna 2021. Žalobce podal proti oznámení námitku, načež úřad práce dne 31. 10. 2022 vydal prvostupňové rozhodnutí.
5. Neprokáže-li žadatel rozhodný příjem a náklady na bydlení do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se měla dávka vyplácet, nárok na příspěvek na bydlení dle § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře zaniká. Podle § 51 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře může nárok na tuto dávku vzniknout zpětně za celou dobu, za níž byly podmínky pro nárok splněny, prokáže-li se nárok za dobu po zániku nároku na dávku. Nárok na výplatu dávky nebo její části však zaniká uplynutím tří měsíců ode dne, od kterého dávka nebo její část náleží. Lhůta přitom neplatí po dobu řízení o dávce.
6. Příspěvek na bydlení se v období od roku 2020 do června roku 2022 přiznával na období od 1. 7. jednoho kalendářního roku do 30. 6. následujícího kalendářního roku (nebo na kratší období). Žalobce uplatnil žádost od 1. 7. 2020, proto byla dávka přiznána do 30. 6. 2021. Žalobce byl povinen pro nárok na dávku po dnech 1. 10. 2020, 1. 1. 2021 a 1. 4. 2021 prokazovat rozhodné příjmy a náklady na bydlení za 3. a 4. čtvrtletí roku 2020 a 1. čtvrtletí roku 2021. Žalobce byl povinnosti doložení rozhodných skutečností za 3. čtvrtletí roku 2020 v souvislosti s pandemickou situací zproštěn. Za období 4. čtvrtletí roku 2020 však povinnost trvala. Žalobce byl povinný rozhodné skutečnosti doložit nejpozději do 31. 3. 2021.

7. Ze spisové dokumentace ani z agendové aplikace nevyplývá, že by v době do 31. 3. 2021 žalobce rozhodné skutečnosti doložil. Žalobce neprokázal opak. Žalobce navíc od ledna 2021 komunikoval se žalovaným téměř výhradně prostřednictvím datové schránky.
8. Úřad práce žalobce v lednu 2021 k doložení rozhodných skutečností nevyzýval, jelikož v té době rozhodl tak, že se dávka nepřiznává z důvodu nemožnosti určit okruh společně posuzovaných osob. Úřad práce nemá povinnost vyzývat žadatele k doložení výše příjmů a nákladů na bydlení za jednotlivá čtvrtletí. Po zrušujícím rozsudku krajského soudu již taková výzva pozbyla s ohledem na § 51 odst. 4 a 5 a § 54 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře smysl.
9. Provoz úřadu práce v době pandemie byl zajištěn dostatečně, doklady bylo možné vkládat do schránky, na podatelně, nadstandardně také e-mailem bez potřeby zaručeného elektronického podpisu. Příjmy bylo možné doložit např. i výplatní páskou nebo prohlášením osoby o výši příjmu.

IV. Posouzení věci krajským soudem

10. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.). Za splnění podmínek § 51 s. ř. s. rozhodl soud bez jednání.
11. Žaloba je důvodná.
12. Žalobce předně namítá, že dokumenty prokazující rozhodné skutečnosti doložil. Tvrdí, že se osobně dostavil na pracoviště úřadu práce, kde dokumenty zanechal. Pokud dokumenty nejsou součástí správního spisu, má žalobce za to, že je během řízení správní orgány ztratily. Žalobce k prokázání svého tvrzení žádný důkaz neoznačil. Po žalovaném nelze logicky důkaz o tom, že žalobce listiny nedoložil, požadovat. Zdejší soud se seznámil se správním spisem. Ten žádné listiny dokládající žalobcovy příjmy a náklady na bydlení za období 4. čtvrtletí roku 2020 neobsahuje. Vzhledem k absenci jakéhokoliv důkazu stran doručení dotčených dokumentů, dospěl zdejší soud ve shodě s žalovaným k závěru, že žalobce rozhodné skutečnosti ke dni 31. 3. 2021 neprokázal.
13. Nedůvodná je také zcela obecná námitka, že úřad práce nezabezpečil bezchybné přebírání dokumentů. Jak žalovaný uvádí ve svém vyjádření k žalobě, byl dostupný dostatek možností spolehlivého doručení potřebných dokumentů. Žalobce si navíc byl možností vědom, vzhledem k tomu, že s úřadem práce komunikoval prostřednictvím datové schránky. Zdejšímu soudu není zřejmé, proč žalobce „předával dokumenty na vrátnici“, navíc bez jakéhokoliv potvrzení.
14. Obecně proto dle krajského soudu platí, že pokud účastník řízení činí u správního orgánu podání a nevyužije standardní způsoby podání s možností potvrzení, že skutečně bylo učiněno (podání elektronické, prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nebo na podatelně správního orgánu), je výlučně na něm, aby prokázal, že takové podání učinil. Prosté tvrzení účastníka řízení totiž nelze nijak ověřit a správní orgán z povahy věci nemůže prokázat negativní skutečnost spočívající v tom, že určité podání nebylo učiněno.
15. Předmětem sporu zůstává otázka, zda mohly v nynějším případě správní orgány odejmout příspěvek na bydlení pro nedoložení rozhodných skutečností, aniž by žalobce k doložení těchto skutečností vyzvaly. Žalovaný v této souvislosti uvádí, že není stanovena povinnost oprávněnou osobu vyzývat k dokládání rozhodných skutečností za jednotlivá čtvrtletí. To, zda bude oprávněná osoba vyzvána, je tedy dle žalovaného na úvaze správního orgánu.

Správní orgány žalobce nevyzvaly, jelikož v lednu 2021 rozhodly o nepřiznání dávky z důvodu nemožnosti určit okruh společně posuzovaných osob. V roce 2022 žalobce nevyzvaly, jelikož by výzva s ohledem na § 51 odst. 4 a 5 a § 54 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře postrádala smysl. Tímto má žalovaný zřejmě na mysli, že nárok na dávku již podle odkazovaných ustanovení zanikl.

16. Podle § 49 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře *nárok na dávku vzniká dnem splnění všech podmínek stanovených tímto zákonem. Podle odst. 2 téhož ustanovení nárok na výplatu dávky vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na dávku a na její výplatu a podáním žádosti o přiznání dávky.*
17. Podle § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře *příspěvek na bydlení se přiznává na období od 1. července do 30. června následujícího kalendářního roku nebo v rámci tohoto období na dobu kratší, jsou-li splněny podmínky nároku na tuto dávku jen po tuto kratší dobu. Příspěvek na bydlení náležející podle věty první se v rámci uvedeného období vyplácí vždy po období kalendářního čtvrtletí nebo v rámci tohoto kalendářního čtvrtletí po dobu kratší, trval-li nárok na tuto dávku jen po kratší dobu, než je kalendářní čtvrtletí. Je-li příspěvek na bydlení vyplácen k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí, náleží jeho výplata v bezprostředně následujícím kalendářním čtvrtletí, jen jestliže nejpozději do konce prvního kalendářního měsíce tohoto následujícího kalendářního čtvrtletí se prokáže výše rozhodných příjmů za kalendářní čtvrtletí, k jehož poslednímu dni byla dávka vyplacena. Neprokáže-li se rozhodný příjem podle věty třetí, zastaví se výplata příspěvku na bydlení od splátky náležející za kalendářní měsíc, do jehož konce je třeba prokázat vyšší příjmů pro výplatu příspěvku na bydlení na následující kalendářní čtvrtletí. Neprokáže-li se rozhodný příjem ani do konce kalendářního čtvrtletí, za které by se měla uvedená dávka vyplácet, nárok na příspěvek na bydlení zaniká. Ustanovení věty třetí až páté neplatí, jde-li o příspěvek na bydlení vyplácený k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí končícího dnem 30. června. Ustanovení věty třetí až šesté se vztahuje také na prokazování nákladů na bydlení. Prokáže-li se nárok na výplatu příspěvku na bydlení za dobu, za kterou výplata této dávky podle tohoto odstavce nenáležela, nebo prokáže-li se nárok na příspěvek na bydlení za dobu zániku nároku na tuto dávku podle tohoto odstavce, postupuje se obdobně podle odstavce 4.*
18. Podle § 51 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře *prokáže-li se nárok na výplatu přídatku na dítě za dobu, za kterou výplata této dávky podle výše zmíněných odstavců nenáležela, přídatek na dítě se doplatí zpětně za dobu, kdy se tato dávka nevyplácela. Prokáže-li se nárok na přídatek na dítě za dobu po zániku nároku na tuto dávku podle výše zmíněných odstavců, nárok na přídatek na dítě opětovně vznikne zpětně za celou dobu, za níž byly podmínky pro nárok splněny. Zpětně lze přídatek na dítě přiznat podle věty první a druhé nejdéle na dobu stanovenou v § 54 odst. 2 větě první.*
19. Podle § 54 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře *nárok na výplatu dávky nebo její části, jde-li o dávky uvedené v § 2 písm. a) bodech 1 a 2, § 2 písm. b) v bodu 1 zaniká uplynutím tří měsíců ode dne, od kterého dávka nebo její část náleží; to neplatí, jde-li o případ uvedený v § 53 odst. 1 a v § 62 odst. 5. Lhůta podle předchozí věty neplyne po dobu řízení o dávce.*
20. Podle § 49 zákona o státní sociální podpoře je třeba rozlišovat mezi nárokem na dávku, který vzniká dnem splnění všech podmínek stanovených tímto zákonem (odst. 1), a nárokem na výplatu dávky, který vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na dávku a na její výplatu a podáním žádosti o přiznání dávky (odst. 2). Nárok na výplatu dávky tedy vzniká až dnem podání žádosti a náleží při splnění zákonných podmínek

zásadně od data uplatnění do budoucnosti, resp. dle § 54 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře nejvýše tři měsíce nazpět od podání žádosti.

21. Žádost o příspěvek na bydlení se podává vždy na období od 1. července do 30. června následujícího roku (pokud si žadatel nepodá žádost později). Obecně platí, že po přiznání dávky je v rámci tohoto období příjemce dávky povinen vždy po uplynutí kalendářního čtvrtletí do konce následujícího měsíce nového kalendářního čtvrtletí doložit příjmy a náklady na bydlení společně posuzovaných osob v předchozím čtvrtletí, aniž by musel být na tuto povinnost výslovně úřadem práce po uplynutí příslušného kalendářního čtvrtletí upozorněn. O povinnosti průběžně dokládat **pro trvání nároku** doklad o výši čtvrtletního příjmu a nákladů na bydlení za předchozí kalendářní čtvrtletí je žadatel (resp. příjemce) poučen ve formuláři žádosti o dávku a v oznámení o přiznání dávky.
22. Jak mj. osvětluje i důvodová zpráva k zákonu č. 242/1997 Sb., který tuto procesní úpravu do zákona o státní sociální podpoře vložil, smyslem bylo zjednodušit administrativní náročnost řízení o příspěvku na bydlení, ve vztahu k němuž bylo třeba původně žádat o dávku na každé čtvrtletí a ke každému čtvrtletí také o žádosti rozhodovat. Nově se tedy předpokládá, že řízení o žádosti postačí vést jednou ročně, každé čtvrtletí však musí žadatel doložit aktualizované podklady o rozhodném příjmu a nákladech na bydlení (aniž by však musel správní orgán nově rozhodovat o žádosti), jinak hrozí pozastavení výplaty dávky, která ovšem v případě dodatečného doložení chybějících podkladů může být zpětně vyplacena i za období pozastavení výplaty, a dokonce i za období po zániku nároku na výplatu dávky. Po uplynutí ročního období od 1. července do 30. června je však třeba podat žádost novou (srov. shodně rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 8. 2. 2022, č. j. 49 Ad 13/2021 – 39, nebo zpráva o šetření Veřejného ochránce práv ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 2446/2013/VOP/JČ).
23. Právní úprava tedy obecně za standardního běhu okolností vylučuje možnost přiznat zpětně výplatu dávky, která byla původně přiznána, avšak z důvodu zmeškání lhůty pro doložení podkladů na následující kalendářní čtvrtletí byla její výplata pozastavena (a případně i nárok na výplatu zanikl), na základě dodatečného doložení rozhodných skutečností za období předcházející o více než tři měsíce datu dodatečného doložení.
24. Žalobce zažádal dne 19. 8. 2020 o příspěvek na bydlení ode dne 1. 7. 2020. Jako společně posuzovanou osobu uvedl v žádosti svou dceru, která byla po rozvodu rodičů svěřena do střídavé péče. V průběhu řízení prokázal ke dni 1. 7. 2020 výši příjmů a výši nákladů na bydlení za rozhodné období k prvnímu čtvrtletí uplatňovaného nároku, nájemní vztah k bytu a nezaopatřenost dítěte. Úřad práce následně žalobce vyzval, aby předložil dohodu mezi rodiči o tom, že dcera bude s žalobcem společně posuzovaná osoba. Dohoda rodičů předložena nebyla a úřad práce proto dávku nepřiznal rozhodnutím ze dne 12. 4. 2021. Odvolání proti tomuto rozhodnutí žalovaný zamítl a rozhodnutí úřadu práce potvrdil.
25. Žalobce proti rozhodnutí žalovaného podal žalobu. Zdejší soud rozsudkem ze dne 2. 6. 2022, č. j. 22 A 47/2021 – 33 (dále jen „zrušující rozhodnutí“), rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Žalovaného zavázal k tomu, aby sám určil okruh společně posuzovaných osob. Žalovaný tak v následujícím řízení učinil a oznámením o přiznání dávky státní sociální podpory ze dne 14. 9. 2022, příspěvek na bydlení žalobci ode dne 1. 7. 2020 do 30. 6. 2021 přiznal. Zároveň rozhodl, že dcera žalobce bude v období od 1. 7. 2020 do 31. 12. 2020 s žalobcem společně posuzovanou osobou. Úřad práce vycházel z příjmů a nákladů na bydlení, které žalobce doložil během řízení o žádosti. Za 2. čtvrtletí roku 2020

žalobce doklady doložil, za 3. čtvrtletí roku 2020 nebyli žadatelé povinni dokládat výši příjmů a nákladů na bydlení vzhledem k opatřením přijatým v souvislosti s pandemickou situací. Dávka byla žalobci v souhrnné výši za období od 1. 7. 2020 do 31. 12. 2020 vyplacena.

26. Povinnosti doložit výši příjmů a nákladů však nebyl žalobce zbaven za rozhodné období 4. čtvrtletí roku 2020 pro posouzení nároku a výše dávky po dni 1. 1. 2021. Žalobce rozhodné skutečnosti nejpozději do 31. 3. 2021 nedoložil. Z toho důvodu úřad práce již dne 16. 9. 2022 (tedy dva dny po oznámení o přiznání dávky) žalobci oznámil, že jeho nárok na dávku zanikl od ledna 2021. Proti oznámení podal žalobce námitky. Následně úřad práce dne 31. 10. 2022 rozhodl o odejmutí dávky prvostupňovým rozhodnutím. Odvolání žalobce bylo zamítnuto a prvostupňové rozhodnutí potvrzeno nyní napadeným rozhodnutím.
27. Jak je ze stručného shrnutí předcházejícího řízení patrné, řízení o dávce probíhalo od podání žádosti až do dne 14. 9. 2022, kdy úřad práce žalobci dávku přiznal. Za dobu řízení o žádosti ve smyslu věty druhé § 54 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře je nutné dle krajského soudu považovat i dobu, po niž probíhalo soudní řízení o žalobě proti prvnímu rozhodnutí o žádosti. Rozhodný příjem a uhrazené náklady na bydlení za období od 1. 1. 2021 do 30. 6. 2021 žalobce ke dni oznámení o zániku dávky dne 16. 9. 2022 (ale ani ke dni přiznání dávky dne 14. 9. 2022) nedoložil. Je proto třeba posoudit, zda za vylíčeného procesního stavu měl úřad práce k doložení těchto podkladů žalobce vyzvat a zda se jeho případné pochybení promítlo do zákonnosti napadeného rozhodnutí.
28. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvádí, že v lednu 2021 úřad práce žalobce k doložení rozhodných skutečností nevyzýval, jelikož v té době rozhodl tak, že se dávka nepřiznává z důvodu nemožnosti určit okruh společně posuzovaných osob. Na jednu stranu tak úřad práce odejmul dávku proto, že žalobce nedokládal v roce 2021 rozhodné skutečnosti, na druhou stranu žalovaný uvádí, že jej k tomu tehdy úřad práce nevyzýval, protože dávku nepřiznal z jiných důvodů, a tedy implicitně považoval dokládání výše příjmů a nákladů na bydlení za jednotlivá čtvrtletí za zbytečné. Důvod, pro který správní orgány žalobce k doložení rozhodných skutečností nevyzvaly, je přitom logickým důvodem pro žadatele, aby rozhodné skutečnosti za každé čtvrtletí v případě nepřiznané dávky nedokládal.
29. Jak totiž z označení *skutečností* (rozhodných) *pro trvání nároku na dávku*, jež používá žalovaný v napadeném rozhodnutí, vyplývá, je tyto skutečnosti nutné dokládat tehdy, pokud byl nárok na výplatu dávky přiznan, tj. v případě, kdy bylo žádosti o dávku vyhověno. Povinnost dokládat skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na výplatu dávky za jednotlivá čtvrtletí by tak mohla žalobci vzniknout nejdříve 14. 9. 2022, jelikož až tehdy (ačkoliv zpětně) mu byl přiznan nárok na výplatu dávky. Jiný výklad by žadatele nutil k absurdnímu postupu. Osoba, které nebyla dávka přiznána, by v takovém případě musela dokládat úřadu práce každé čtvrtletí příjmy a náklady na bydlení, aby jí úřad práce nepřestal vyplácet dávku, kterou ji dosud nevyplácel a aby jí nezanikl nárok, který jí nebyl přiznan.
30. Není tedy divu, že žalobce bez výzvy úřadu práce sám rozhodné skutečnosti nedoložil. Úřad práce měl žalobce buď vyzvat k doložení rozhodných skutečností během nestandardního řízení (v důsledku soudního přezkumu a zrušení prvního rozhodnutí), nebo jej vyzvat souhrnně k doložení rozhodných skutečností před opětovným posouzením žádosti po zrušujícím rozhodnutí soudu.
31. Úřad práce ani jedno z toho neučinil. Dle žalovaného totiž správním orgánům není dána povinnost vyzývat žadatele o dávku k doložení rozhodných skutečností za jednotlivá

čtvrtletí. To, zda žadatele o dávku vyzve k doložení rozhodných skutečností, je pouze na úvaze správního orgánu. Také tento závěr je dle zdejšího soudu nesprávný.

32. Dle § 4 odst. 1 a 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“) *veřejná správa je službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc. Správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.*
33. Dle § 45 odst. 1 správního řádu *žádost musí mít náležitosti uvedené v § 37 odst. 2 a musí z ní být patrné, co žadatel žádá nebo čeho se domáhá.* Specifické náležitosti žádosti o příspěvku na bydlení upravuje § 68 zákona o státní sociální podpoře.
34. Dle § 45 odst. 2 správního řádu *nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění, poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě; současně může řízení přerušit (§ 64).*
35. Dle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře *byl-li příjemce dávky vyzván příslušným orgánem státní sociální podpory, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, je povinen této výzvě vyhovět, a to ve lhůtě do osmi dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán státní sociální podpory delší lhůtu; neučiní-li tak v určené lhůtě, může být výplata dávky zastavena, dávka může být odejmuta nebo nepřiznána, jestliže příjemce byl ve výzvě na tento následek prokazatelně upozorněn.*
36. Řízení o žádosti o příspěvek na bydlení je řízením zahajovaným na základě žádosti a je ovládáno dispoziční zásadou. Proto bylo v první řadě na žalobci, aby předložil potřebné doklady k prokázání výše příjmů a nákladů na bydlení ve smyslu § 51 a § 68 zákona o státní sociální podpoře. Zároveň ale podle § 45 odst. 2 správního řádu platí, že nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění, poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě.
37. Na povinnosti správních orgánů vyzvat žalobce k doložení rozhodných skutečností nic nemění ani zvláštní úprava dle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře. *„Povinnost žadatele o dávku doložit požadované podklady rozhodné pro její přiznání vyplývá dostatečně jednoznačně přímo z § 61 odst. 2 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. K citovanému ustanovení se již nadto váže množství soudních rozhodnutí. Nejvyšší správní soud setrvale judikuje, že povinnost osvědčit skutečnosti rozhodné pro přiznání dávky tíží v první řadě jejího příjemce. Pokud uvedené povinnosti nedostojí, správní orgán jej vyzve podle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře k doložení potřebných dokladů.“* (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 1. 2022, č. j. 1 Ads 322/2021 – 24, srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2021, č. j. 8 Ads 181/2019 – 25).
38. Mezi náležitosti žádosti o příspěvek na bydlení patří dle § 68 odst. 1 písm. b) a e) zákona o státní sociální podpoře mimo jiné také doklady o výši příjmů oprávněné osoby a společně s ní posuzovaných osob v rozhodném období a doklady o výši nákladů na bydlení. Z § 6 zákona o státní sociální podpoře vyplývá, že rozhodným obdobím je u příspěvku na bydlení kalendářní čtvrtletí, předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje, popřípadě nárok na dávku uplatňuje. Z toho je zřejmé, že pokud úřad práce

posuzoval opětovně žádost až v roce 2022, za rozhodné období bylo nutné považovat již všechna 4 čtvrtletí, předcházející kalendářním čtvrtletím, na která žalobce nárok uplatňoval. Krajský soud je proto přesvědčen, že za tohoto stavu řízení měl úřad práce žalobce k prokázání rozhodných skutečností vyzvat již před přiznáním dávky oznámením ze dne 14. 9. 2022. To, že tak neučinil, nelze přikládat k tíži žalobci a dávku mu odejmout.

39. V případě standardního řízení o dávce by žadatel, který nedoložil rozhodné skutečnosti k žádosti o dávku, byl vyzván k jejich doložení před rozhodnutím o přiznání (či nepřiznání) dávky. Pokud by všechny potřebné náležitosti doložil, byla by mu dávka přiznána (stal by se příjemcem dávky) a byl by znovu poučen, že za další čtvrtletí v období do června následujícího roku je povinen pravidelně dokládat příjmy a náklady na bydlení. V takovém případě by již úřad práce příjemci dávky nebyl povinen poskytovat další poučení. Pokud by žadatel tuto povinnost nesplnil, před zánikem nároku by byla zastavena výplata dávky, čímž by byl příjemce dávky upozorněn na nutnost rozhodné skutečnosti doložit nebo kontaktovat úřad práce.
40. V důsledku zrušení původních rozhodnutí správních orgánů nynější řízení takto neprobíhalo. Jelikož do 14. 9. 2022 nebyl žalobci nárok na výplatu dávky přiznán, nemohl dle krajského soudu do této doby ani zaniknout dle § 51 odst. 5 ve spojení s § 51 odst. 4 a § 54 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře.
41. Vehnout žalobce do pasti § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře nelze dle krajského soudu ani tím, že úřad práce (bez předchozího poučení) žalobci nejprve „šalamounsky“ přizná dávku za celé období od 1. 7. 2020 do 30. 6. 2021, ačkoliv v době rozhodování nemá k dispozici doklady o příjmech žalobce a náklady na bydlení za druhou polovinu tohoto období, aby mu hned vzápětí dávku za druhou polovinu období odňal z důvodu, že žalobce před 1,5 rokem nedoložil doklady nutné pro trvání nároku na výplatu dávky, která v té době žalobci vyplácena nebyla.
42. Jinými slovy, úřad práce po více než dvou letech od podání žádosti přiznal žalobci dávku, aniž by jej vyzval k doplnění (chybějících) rozhodných skutečností, jen proto, aby mu ji o pouhé dva dny později opět bez výzvy odebral, protože rozhodné skutečnosti nedoložil. Takový postup je dle krajského soudu v rozporu nejen se zmíněnými ustanoveními zákona, ale též s principem veřejné správy jako služby veřejnosti a základními zásadami správního řízení. V dalším řízení se správní orgány budou znovu zabývat nárokem žalobce na příspěvek na bydlení ode dne 1. 1. 2021 do 30. 6. 2021. Nárok na výplatu dávky přitom nemohl zaniknout ani podle § 51 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře, neboť žalobci za dané období nárok nebyl přiznán (resp. byl přiznán v důsledku nezákonného a účelového postupu úřadu práce), ani podle § 52 odst. 4 zákona o státní sociální podpoře, neboť řízení o dávce bylo zahájeno v roce 2020 a dosud nebylo skončeno. Žalovaný v dalším řízení vyzve žalobce k osvědčení rozhodných skutečností dle § 61 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře, určí mu dostatečnou lhůtu s přihlédnutím k časovému odstupu od skutečností, jež je třeba osvědčit, a až na základě reakce žalobce na tuto výzvu (či její absence) rozhodne případně o odejmutí dávky.

V. Závěr a náklady řízení

43. Krajský soud proto zrušil žalobou napadené rozhodnutí pro podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. a v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V dalším řízení žalovaného váže právní názor krajského soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

44. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žádné ovšem neuplatnil. Proto mu krajský soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení ex lege (§ 60 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 11. května 2023

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce